

Om bristen på organdonatorer – vänd på problemet!

II I medicinsk fackpress och allmänna medier konstateras återkommande att behovet av mänskliga organ är långt större än antalet donatorer – vilket inte är mycket att göra åt – men också att åtskilliga möjliga donationer inte blir av, eftersom den avlidnes vilja inte är känd, varvid man avstår från att ta organ.

Försök att lösa det sistnämnda problemet med – stundtals rätt taffliga – propagandakampanjer har hittills misslyckats. Idén att icke uttryckt vilja skulle likställas med att man är positiv till donation har inte heller vunnit acceptans, då den anses orsaka risk för kränkning av den döda.

Förslag om ömsesidig förening

I april förde P C Jersild i Dagens Nyheter fram tanken på en »ömsesidig förening« för personer som är positiva till att själva donera organ. Han påpekar dock själv att i Sverige ges vård efter behov – en princip som stjälpes hans framförda idé.

Sammanfattningsvis har resonemanget hittills handlat om rättigheter, medan de åtaganden som krävs för att rättigheterna skall kunna tillgodoses på något sätt skjutits åt sidan. Cyniskt uttryckt en bekväm diskussion för lekmän, eftersom den ger sken av att problemet är någon annans (vårdens?), medan de drabbade, som behöver organ, lämnas att i allt för många fall dö i transplantationskön.

Registrera viljan att ta emot och ge organ

Men man kan göra tvärtom. I stället för att registrera sin vilja att donera, registrerar man sin vilja att vid behov ta emot organ. Denna registrering innebär samtidigt att man förklarar sig villig att donera. Omvänt innebär utebliven registre-

ring, att man inte har rätt till organ – och inte heller vill donera. (I den mån några vill donera men inte ta emot organ går det säkert att lösa, men de kan inte vara många.)

Problemet är varje medborgares

För omedelbar effekt skall beslutet fattas senast vid en viss tidpunkt i livet – t ex 25-årsdagen, om man inte vill dra de fulla konsekvenserna av 18 år som myndighetsålder. Förfarandet innebär, att problemet inte är någon annans, utan varje myndig medborgares. Etiskt borde det alltså vara kristallklart.

Har denna tankegång inte tagits upp till allmän diskussion »för att man inte vill utsätta vanliga människor för obehaget att tänka på möjligheten av egen svår sjukdom eller förestående död«? I så fall är det illa. Det kan inte rimligen vara samhällets uppgift att skydda sina myndiga medborgare från svåra frågor – framför allt inte sådana som rör den egna personen. Tvärtom borde det vara självklart att aktivt stimulera till just sådana ställningstaganden.

Kyrkorna har uttalat stöd för dontation

Såväl påven som de evangeliska och, såvitt jag vet, de ortodoxa kyrkorna har uttalat sitt stöd för organdonation – »den förnämsta gåva man kan ge« – liksom såvitt känt även judendomen och islam. Mina kunskaper om övriga stora religioners inställning i frågan är dåliga, men en god gissning är att om någon av dem ställt sig avvisande skulle det vara känt inom det medicinska etablissemangen.

Och vilken sekulär livsåskådning med anspråk på intellektuell hederlighet ställer sig bakom en princip som innebär att man vill ha men inte är beredd att ge? Det skulle om något vara en etiskt högst

dubiös tankegång som förmodligen kommer i dagen i de opinionsundersökningar, där tillfrågade som kan tänka sig att ta emot organ är notabelt fler än de som kan tänka sig att donera!

Bemötande av invändningar

En tänkbar invändning är fenomenet »omvändelse under galgen«. Tidigare donationsovilliga skulle kunna ändra sig kvickt den dagen de inser ett eget behov av organ. Sådant kan motverkas med en karenstid på ett antal år om beslutet fattas efter 25-årsdagen (eller vilken gräns man nu väljer) och »diskvalifikation« om behov av organ gör sig gällande under denna karenstid.

Den som vill ha, bör vara beredd att ge

Ovanstående är naturligtvis inget annat än en idéskiss. Mängder av problem går att hitta – t ex när det gäller omyndiga – men de går rimligen också att lösa.

I ljuset av att hittills genomförda insatser varit föga framgångsrika vore det kanske ändå idé att öppet gå ut till medborgarna med den i mitt tycke självklara principen att den som vill ha, måste vara beredd att ge.

Bror Gårdelöf

Linköping

Ett blygsamt förslag

II Conny Eklund, Läkemedelsverket, försvarar i Läkartidningen 16/01 (sidan 1962) den huvudlösa byråkratin runt medförande av narkotiska läkemedel för eget bruk inom Schengen.

Varför bygga upp ny organisation?

Men frågan är ju varför Läkemedelsverket ska bygga upp en organisation för att intyga behovet (och om verket någonsin kommer att neka intyg – på vilka grunder skulle de kunna det?).

De patienter som har legal tillgång till dessa läkemedel har ju ett enkelt intyg på att de fått läkemedlet utskrivet på riktiga

grunder i form av ett säkerhetsrecept, vederbörligen signerat av både läkare och farmaceut.

Översatt receptrubrikerna

Läkemedelsnamnet står på receptet, det generiska namnet på förpackningen. Det kan väl inte vara någon match att ordna en generell översättning av rubrikerna på receptblanketten som resenären kan ta med sig och visa som stöd för misstänkta tulltjänstemän?

Ulf Torstensson

distriktsläkare, Skellefteå